

Beslut

**efter granskning av elevers tillgång till läroböcker och
andra läromedel i grundskolan vid Mörbyskolan i
Danderyds kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en granskning på Mörbyskolan avseende verksamhetens kvalitet gällande elevers tillgång till läroböcker och andra läromedel i grundskolan.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda skolornas arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Kvalitetskriterierna finns i bilaga 3. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: *hög kvalitet, i flera delar men utvecklingsområden finns* eller *låg kvalitet*. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Skolinspektionen bedömer att Mörbyskolan i Danderyds kommun **i flera delar** uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Ge eleverna utökade möjligheter att använda läroböcker och andra läromedel i samtliga ämnen utanför undervisningstid samt uppmuntra eleverna till detta.
- Skapa bättre förutsättningar för ett medvetet och gemensamt arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.
- Arbeta systematiskt med att utvärdera användningen av läroböcker och andra läromedel i samtliga ämnen.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 9 november 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas. Skicka redogörelsen via e-post till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer 2025:12779 i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel

Här har Skolinspektionen granskat följande:

- Lärarnas användning av läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang, progression och ämnesintresse i undervisningen
- Lärarnas instruktioner till eleverna för användningen av läroböcker och andra läromedel i undervisningen
- Lärarnas användning av läroböcker och andra läromedel utifrån elevernas olika förutsättningar och behov
- Lärarnas arbete för att eleverna ska kunna använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid

Sammanhang, progression och ämnesintresse

Granskningen visar att lärarna använder läroböcker eller andra läromedel på ett sätt som skapar överblick och sammanhang i ämnet samt möjliggör progression i elevernas lärande. Granskningen visar också att lärarna använder läroböcker för att utveckla elevernas läsförståelse samt för att stärka elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer.

Av granskningen framgår att lärarna i huvudsak använder aktuella och relevanta läroböcker och andra läromedel anpassade efter läroplanen för att planera och strukturera sin undervisning. Av intervjuer med lärarna och rektorn framkommer att rektorn i samband med införandet av läroplanen [Lgr22]¹ uppmanade lärarna att se över läroböcker, något lärarna gjort i de flesta ämnen. I intervju berättar lärare och elever att de använder läroboken i engelska och svenska i mer begränsad omfattning. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår även att det varierar i vilken utsträckning

¹ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022. Lgr22. Skolverket. 2022

lärarna använder det nya läromedlet i samhällsorienterande ämnen (SO) i undervisningen.

Granskningen visar vidare att lärarna i de flesta ämnen använder läroböcker och andra läromedel för att strukturera undervisningen och ge eleverna en överblick över ämnets innehåll samt för att tydliggöra vad ett arbetsområde omfattar. Rektorn uppger att skolan nyligen bytt läromedel i ämnet teknik till ett som passar elevgruppen bättre och som bidrar till att skapa en röd tråd i undervisningen. Lärarna ser en fördel med att främst använda tryckta läroböcker då det visat sig bidra till att skapa ett lugn i undervisningen. I de ämnen där läroböckerna används regelbundet underlättar det för eleverna att få en tydlig överblick i ämnet enligt lärarna.

Av granskningen framgår också att lärarna använder läroböcker och övriga läromedel som ett stöd för att skapa progression i elevernas lärande i olika ämnen. Lärarna berättar att de upplever att de läromedel som används stödjer elevernas kunskapsprogression och att läroböckerna de använder utgör ett bra stöd för dem i detta avseende. Lärarna ger som exempel hur frågorna i SO-boken de använder sig av går från faktabaserad till mer resonerande karaktär.

Vidare framgår av granskningen att lärarna använder läroböcker eller andra läromedel i undervisningen för att utveckla elevernas läsförståelse. Lärarna uppger att det för allt fler elever idag är utmanande att ta till sig en text. Rektorn och lärarna berättar att lärarna i ämneslaget för naturorienterande ämnen (NO) har arbetat med lässtrategier för att stärka elevernas läsförståelse och läsning. I svenska får eleverna arbeta med studieteknik, öva på att läsa olika typer av texter och göra olika övningar kopplat till läsförståelse som exempelvis att återge de viktigaste i en text. Lärarna och eleverna ger i intervju också flera exempel på metoder som lärarna använder sig av i undervisningen för att tillgängliggöra läroböckernas innehåll för eleverna. Bland annat förklarar de centrala begrepp innan de läser en text, låter eleverna testa vilka ord de kan inom ett område och använder sig av begreppslistor.

Av granskningen framgår att lärarna därutöver på flera sätt integrerar läromedlen som en del av undervisningen för att väcka och förstärka elevernas intresse för ämnet. Både lärarna och eleverna berättar att de i undervisningen arbetar med högläsning av lärobokstexter och med gemensamma diskussioner av dess innehåll. Lärarna berättar att de också försöker stärka elevernas engagemang genom att skapa variation i undervisningen, exempelvis genom att göra laborationer, se filmer och genomföra quiz som bygger på läromedlet.

Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen

Granskningen visar att lärarna ser till att eleverna får ändamålsenliga instruktioner avseende hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen.

Av granskningen framgår att lärarna i de flesta ämnen använder läroboken som en bas i undervisningen och att lärarna ger eleverna instruktioner i hur de ska navigera i läroböckerna. Vissa läroböcker som används i undervisningen har en tydlighet i sig där varje avsnitt är uppbyggt på samma sätt, något som lärarna uppger underlättar för eleverna. Av intervjuer med elever och lärare framgår att lärarna i vissa ämnen brukar gå igenom med eleverna hur de ska gå till väga för att orientera sig i boken. De läser exempelvis rubriker tillsammans och pratar om hur de kan använda register. I ämnet engelska används läroboken mer begränsat men lärarna uppger att de har samma lärobok under hela högstadiet och att eleverna därför lär sig att hitta i den. Lärarna berättar också att de ger eleverna stöd när de använder digitala läromedel men att de märker att eleverna föredrar att arbeta med en lärobok och att de ofta har lättare att orientera sig i den. Vid elevintervjun framkommer att lärarna presenterar för eleverna vad de ska arbeta med och hur de ska använda läromedel under lektionerna, exempelvis vilka sidor de ska arbeta med. Eleverna uppger även att de använder sig av en digital lärplattform där de får tydliga instruktioner och som skapar en god överblick av de uppgifter de ska arbeta med.

Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov

Granskningen visar att lärarna använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade efter elevernas olika förutsättningar.

Av granskningen framgår att lärarna ser till att eleverna får använda tillgängliga läroböcker och andra läromedel som möter deras olika behov. Av intervjuer med rektorn, lärare och elever framgår att de läroböcker som skolan använder i matematik, NO och SO är läromedel med tydlig progression och nivåanpassning. Eleverna kan därmed arbeta med olika och mer avancerade uppgifter utifrån hur långt de har kommit i sin kunskapsutveckling. Lärarna uppger att även läroboken i svenska erbjuder progression. Den används dock inte i samma utsträckning i undervisningen som den gör i flera andra ämnen. I svenska varierar och anpassar lärarna undervisningen bland annat genom att läsa för eleverna, att läsa högt

tillsammans och på egen hand. Eleverna får sedan göra uppgifter som går att genomföra på olika nivåer.

Det framgår vidare av lärarintervjuerna att läroböckerna har tillhörande lärarhandledningar och digitala komplement så att lärarna kan anpassa materialet utifrån elevernas olika förutsättningar och behov, något som framför allt används av lärarna som undervisar i matematik, NO och teknik. I NO och teknik används även en enklare variant av läroboken med illustrationer samt tydligare och mindre omfattande text. Boken ser likadan ut som den ordinarie och upplevs därför inte utpekande, uppger lärarna. Eleverna uppmuntras även av lärarna att använda digital inläsningstjänst samt digitala läromedel som anpassar språk och kunskapsnivå utifrån elevens behov och förutsättningar. Lärarna uppger att i ämnet engelska får elever som är nybörjare i det svenska språket använda ett material på sitt modersmål och får även tillgång till ett digitalt läromedel för att underlätta inläring.

Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid

Granskningen visar att eleverna till viss del har tillgång till och möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid samt att lärarna i viss mån uppmuntrar eleverna att göra det. Vidare framgår att eleverna får instruktioner i hur de ska använda sina läroböcker och andra läromedel när de arbetar med dessa utanför lektionstid.

Av granskningen framgår att eleverna i de flesta ämnen har möjligheter att använda de läroböcker och andra läromedel som de använder i undervisningen utanför lektionstid i syfte att fördjupa och befästa sina kunskaper. Lärarna uppger i intervju att eleverna har möjlighet att använda läroböcker utanför lektionstid i samtliga ämnen. Dock framgår att alla eleverna inte kan ta hem läroböckerna i svenska samtidigt, då det inte finns tillräckligt med böcker. Lärarna och rektorn uppger att eleverna uppmuntras att använda läroböcker och andra läromedel bland annat vid studietid. Några elever uppger dock i intervju att de inte uppfattat att den möjligheten kvarstår. Eleverna berättar att lärarna ibland uppmuntrar dem att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid, exempelvis inför prov. Såväl elever som lärare berättar att eleverna får instruktioner i hur de ska gå till väga för att använda läroböcker och digitala läromedel utanför lektionstid. Lärarna berättar i intervju att de också uppmuntrar eleverna att läsa och låna med sig olika sorters böcker, såsom skön- och facklitteratur för att läsa hemma.

Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel

Här har Skolinspektionen granskat följande:

- Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel
- Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel
- Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel
- Rektorns arbete för att se till att lärarna utvärderar och utvecklar arbetet gällande läroböcker och andra läromedel

Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn leder och samordnar arbetet med att se till att alla elever får tillgång till de läroböcker och andra läromedel de behöver för att utvecklas och nå utbildningens mål.

Av granskningen framgår att rektorn har insyn i tillgången till läroböcker och andra läromedel i de flesta ämnen. Rektorn och lärarna uppger i intervju att det finns tillräcklig tillgång till läroböcker och andra läromedel i samtliga ämnen samt att lärarna planerar undervisningen så att de läroböcker som finns täcker elevernas behov under lektionstid. Av intervjuer framgår att det är rektorn som har det sista ordet vid inköp av läromedel men att det är förstelärarna som med stöd av lärarna ansvarar för läromedel i sina respektive ämneslag. Rektorn uppger dock att hen inte känner till hur tillgången ser ut i alla ämnen men menar att hen litar på ämneslärarna som är noggranna med att det finns aktuella och ändamålsenliga böcker.

Vidare visar granskningen att det finns en gemensam målsättning på skolan att det ska finnas tillgång till aktuella och ändamålsenliga läroböcker och att det sker en inventering i samtliga ämnen två gånger per läsår för att försäkra sig om det. Rektorn och lärarna uppger att det även finns goda möjligheter att kontinuerligt köpa in nya läroböcker när behov uppstår under läsåret. Vilka ämnen som prioriteras för inköp av läromedel varierar beroende på hur behovet i de respektive ämnena ser ut. Under föregående läsår prioriterade skolan att uppdatera läroböcker i SO, svenska och teknik

samt en enklare lärobok i NO för elever med språkliga svårigheter. Av intervjuer med rektorn och lärarna framkommer att det finns tillgång till lärarhandledningar i flera ämnen, men det är oklart om det gör det i samtliga.

Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn tar ansvar för att göra lärarna delaktiga i valet av vilka läroböcker och andra läromedel som ska användas för att nå utbildningens mål.

Av granskningen framgår att rektorn ger lärarna förutsättningar att vara delaktiga i arbetet med att välja och köpa in läroböcker och andra läromedel. Enligt såväl rektorn som lärarna finns regelbundna mötestider i både arbetslag och ämneslag där det finns möjlighet för gemensamma diskussioner om tillgång till läroböcker och läromedel. Det framgår dock av intervjuer med rektorn och lärarna att arbetet kring läroböcker och andra läromedel ser olika ut i de olika ämneslagen. I de arbetslag där de arbetar nära varandra och återkommande diskuterar läroböcker och andra läromedel är det flera faktorer som ligger till grund för val av läromedel. Lärarna berättar att de utgår ifrån didaktiska överväganden och försäkrar sig om att läromedlet ligger i linje med Lgr 22 samt att det utgår från elevernas behov. Lärarna tittar även på möjlighet till fördjupning för de elever som kommit längre i sin kunskapsutveckling och behöver utmaningar. Vidare framgår att lärarna även tar del av erfarenheter från kollegor på andra skolor som arbetat med läroboken. Samtidigt finns det arbetslag som samarbetar kring valet av läroböcker och andra läromedel i mer begränsad omfattning. Några lärare uppger även att det i deras ämneslag saknas en diskussion kring läromedelsanvändning och alternativ till de läromedel de använder idag.

Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn delvis skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete gällande användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov.

Av granskningen framgår att rektorn delvis uppmärksammar hur lärarna på skolan använder läroböcker och läromedel i undervisningen för att stärka elevernas kunskapsutveckling. I intervju med rektorn och lärarna framkommer att rektorn skaffar sig kännedom om hur lärarna använder läromedlen i undervisningen genom klassrumsbesök och regelbunden dialog med lärarna. Granskningen visar dock att det saknas ett gemensamt

arbete under rektors ledning gällande hur läroböcker och läromedel kan användas som ett verktyg för att stärka likvärdigheten och kvaliteten i undervisningen på skolenheten. Granskningen visar också att det är stora skillnader mellan skolans ämneslag huruvida det finns ett gemensamt arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att i de ämneslag där det finns ett gemensamt arbete kring hur de arbetar med läromedel och lärarhandledning som utgångspunkt i undervisningen så har det initierats av lärarna. I andra ämneslag förekommer diskussioner om läromedel och när de ska arbeta med ett visst moment, men det saknas ett gemensamt arbetssätt om hur och i vilken omfattning lärarna ska använda läroböcker och läromedel i undervisningen på ett sätt som främjar elevernas kunskapsutveckling. I intervju med lärarna framkommer exempelvis att lärarna som undervisar i NO gemensamt har diskuterat i sitt ämneslag kring hur de i högre utsträckning kan använda läroboken för att eleverna ska bli mer läsvana. Rektorn uppger att lärarna i matematik, NO och engelska använder läroböckerna på samma sätt, men att lärarna som undervisar i SO använder läroboken i olika omfattning. Eleverna bekräftar i intervju att det varierar mellan ämnen i vilken utsträckning de använder läroböcker och läromedel.

Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn ser till att lärarna utvärderar tillgången till läroböcker och andra läromedel. Granskningen visar dock att rektorn inte ser till att lärarna systematiskt utvärderar användningen av läroböcker och andra läromedel i alla ämnen, exempelvis ur ett undervisnings- och elevperspektiv.

Av granskningen framgår att skolan gör regelbundna utvärderingar av tillgången till läroböcker och andra läromedel i samband med återkommande inventeringar två gånger per läsår. Av intervju med lärarna framkommer att lärarna i de flesta ämneslag träffas återkommande för att diskutera vilka behov av läroböcker och andra läromedel som finns och vad som saknas. Utifrån vad som framkommer vidtar rektorn åtgärder som exempelvis beslut om inköp eller kompletteringar.

Granskningen visar att rektorn däremot inte ser till att lärarna systematiskt utvärderar användningen av läroböcker och andra läromedel i samtliga ämnen, exempelvis ur ett undervisnings- och elevperspektiv. Lärarna berättar i intervju att de för diskussioner om läromedel i sina ämneslag på eget initiativ men att det sker mer i dialogform, och att de inte genomför någon formell utvärdering. Rektorn efterfrågar inte någon information om eller resultat av dessa diskussioner. I intervju med lärarna framgår att

huruvida läromedel och lärobok utvärderas delvis är kopplat till hur länge en lärobok har använts. I vissa ämnen där läroboken har använts under många år uppger lärarna att de är nöjda och de ser ingen anledning till ett byte. Vidare anser lärarna att behovet av en tydlig utvärdering hade varit större ifall kunskapsresultaten var svagare på skolan än vad de är.

Identifierade utvecklingsområden

Elevernas möjligheter att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid är begränsad

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Ge eleverna utökade möjligheter att använda läroböcker och andra läromedel i samtliga ämnen utanför undervisningstid samt uppmuntra eleverna till detta.

Av skollagen framgår att eleverna utan kostnad ska ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.² Läroplanen anger att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleverna får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål och får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang.³ Av förarbetena framgår att formuleringen att eleverna ska "ha tillgång till" de läroböcker som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål innebär att eleverna till exempel ska få möjlighet att ta med läroböckerna hem så att eleverna kan repetera, läsa på och gå tillbaka till det som läraren belyst i undervisningen och på så sätt fördjupa och befästa sina kunskaper.⁴

Granskningen visar att elevernas möjligheter att använda läroböcker och andra läromedel utanför undervisningstid till viss del är begränsade. Av granskningen framgår att det finns möjlighet för eleverna att använda läroböcker på studietid, men att inte alla elever känner till det. Granskningen visar vidare att lärarna i viss mån uppmuntrar eleverna att

² 10 kap. 10§ skollagen (2020:800)

³ Lgr22 avsnitt 2.2 Kunskaper.

⁴ Prop.2023/24:21 s. 46.

använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid. När eleverna inte har möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid riskerar detta leda till att eleverna inte ges likvärdiga möjligheter till självständigt lärande och fortsatt kunskapsutveckling utanför lektionstid i alla ämnen.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att eleverna har tillgång till de läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål även utanför lektionstid samt att lärarna uppmuntrar eleverna att använda dem. Genom att öka tillgången till och aktivt främja användningen av läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid kan elever ges bättre möjligheter att utveckla sin förståelse och självständigt befästa kunskaper. Det kan exempelvis handla om att försäkra sig om att samtliga elever informeras om möjligheten att nyttja studietimmen, samt att uppmuntra eleverna att använda läroböcker utanför undervisningstid för att repetera, läsa på och gå tillbaka till det som läraren belyst i undervisningen och på så sätt fördjupa och befästa sina kunskaper.

Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel är begränsat

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Skapa bättre förutsättningar för ett medvetet och gemensamt arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

Av skollagen framgår att utbildningen ska ta hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.⁵ Av förarbeten till skollagen framgår att läromedel kan ha betydelse för skolans kompensatoriska uppdrag och bidra till att stärka elevernas tillgång till en likvärdig utbildning.⁶ Av läroplanen framgår att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet

⁵ 1 kap. 4 § skollagen (2010:800)

⁶ Prop. 2023/24:21 s. 30

med utbildningens mål.⁷ Vidare framgår att rektorn inom givna ramar har ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁸

Granskningen visar att rektorn endast delvis skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användningen av läroböcker och andra läromedel. Rektorn uppmärksammar och leder i begränsad utsträckning lärarnas användning av läroböcker och andra läromedel för att stärka likvärdigheten och kvaliteten i undervisningen. Exempelvis saknas överenskommelser eller gemensamma riktlinjer på skolan vad gäller hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen och det framkommer att det är stora skillnader i hur lärarna arbetar i ämneslagen. I vissa ämneslag finns ett nära samarbete kring hur läroböcker och läromedel kan användas i undervisningen men det saknas i andra ämneslag.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn i högre grad uppmärksammar lärarnas användning av läroböcker och andra läromedel samt utvecklar sin styrning och ledning avseende användningen av läroböcker och andra läromedel. Genom att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användningen av såväl läroböcker som andra läromedel, kan likvärdigheten och undervisningens kvalitet på skolenheten främjas. Vidare kan detta bidra till att eleverna ges reella möjligheter att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling, utifrån sina individuella förutsättningar och behov. Det handlar om att leda arbetet med användningen av läroböcker och andra läromedel som ett verktyg för att stärka likvärdighet och kvalitet i undervisningen på skolenheten samt se till att det finns ett gemensamt och medvetet arbete och en röd tråd i läromedelsanvändningen mellan stadierna på skolan.

Skolan saknar en systematisk utvärdering av hur läroböcker och andra läromedel används i undervisningen i samtliga ämnen

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete även behöver inledas inom följande:

⁷ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper

⁸ Lgr22, 2.8 Rektors ansvar

- Arbeta systematiskt med att utvärdera användningen av läroböcker och andra läromedel i samtliga ämnen.

Av läroplanen framgår att rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna. Av förarbetena framgår att en definition av begreppen lärobok, läromedel och lärverktyg kan bidra till möjligheten att systematiskt och kontinuerligt kunna följa upp tillgång och användning av läromedel utifrån likvärdighet och skolans kompensatoriska uppdrag.⁹

Granskningen visar att rektorn i begränsad utsträckning följer upp och analyserar hur lärarna använder läroböcker och andra läromedel samt hur dessa fungerar i praktiken exempelvis ur ett undervisnings- och elevperspektiv. Rektorn följer heller inte upp systematiskt på vilka sätt läroböcker och andra läromedel bidragit till en god kunskapsutveckling enligt utbildningens mål. Detta riskerar att leda till att användningen av läroböcker och andra läromedel inte sker på ett likvärdigt sätt i undervisningen i alla ämnen.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna systematiskt utvärderar användningen av läroböcker och andra läromedel i samtliga ämnen, exempelvis hur de fungerat i undervisningen under läsåret i förhållande till elevernas utveckling mot målen. Skolinspektionen rekommenderar också att rektorn systematiskt följer upp och analyserar resultaten av utvärderingen tillsammans med lärarna, både ur ett undervisnings- och elevperspektiv och att rektorn vid behov vidtar förbättringsåtgärder avseende användningen av läroböcker och andra läromedel på skolenheten. Genom att rektorn ger lärare större möjlighet att utvärdera läroböcker och andra läromedels kvalitet, pedagogiska upplägg och anpassning till elevernas behov, kan analysen av utvärderingens resultat leda till väl underbyggda beslut gällande eventuella utvecklingsåtgärder. Skolverket har material som kan användas i detta arbete.

⁹ prop. 2023/24:21 s. 27

På Skolinspektionens vägnar

X Jessica Kristoffersson

Beslutsfattare

Signerat av: Jessica Kristoffersson

X Johanna Salomonsson

Föredragande

Signerat av: Johanna Salomonsson

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredarna Victoria Malm och Helen Lundell Sjöberg deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

Den 1 juli 2024 trädde ändringar i skollagen i kraft som syftar till att stärka elevers tillgång till ändamålsenliga läromedel.¹⁰ Ändringarna gäller för flera skolformer. För grundskolan är lydelsen följande¹¹:

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

I skollagens första kapitel har införts definitioner av begreppen läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg.

I skollagen avses med

- lärobok: tryckt läromedel, med eller utan digitala komponenter,
- läromedel: helt eller delvis tryckt eller digitalt verk som är avsett att användas i undervisningen, som överensstämmer med relevanta delar av tillämplig kurs-, ämnes- eller ämnesområdesplan och läroplanen, och som är utgivet av någon som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art,
- lärverktyg: läroböcker, andra läromedel och andra tryckta eller digitala verk samt utrustning och material som används i undervisningen.¹²

I samband med lagändringarna har regeringen även beslutat om nya formuleringar i flera läroplaner.¹³ I läroplanen för grundskolan har ändringarna följande lydelse.

Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁴

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

¹⁰ Lag (2023:951) om ändring i skollagen (2010:800).

¹¹ 10 kap. 10 § andra stycket skollagen.

¹² 1 kap. 3 § elfte–trettonde strecksatserna skollagen.

¹³ Förordning (SKOLFS 2024:590) om ändring i förordningen (2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

¹⁴ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper.

- alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek,
- alla lärare får tillgång till de lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁵

¹⁵ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar.

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Mörbyskolan den 18 februari 2026. Besöket genomfördes av utredarna Johanna Salomonsson och Victoria Malm.

Skolenheten är en kommunal skola verksam i Danderyds kommun med grundskola, årskurserna 7–9. På skolenheten går cirka 500 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En observation av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel.
- En gruppintervju med elever.
- Två gruppintervjuer med lärare.
- En digital intervju med rektorn.
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete för att ge eleverna tillgång till och användning av läroböcker och andra läromedel i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Frågeställning

I vilken utsträckning får eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål?

Kvalitetskriterier

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen för hög kvalitet inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel.	Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
<p>Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel i undervisningen på ett sätt som skapar överblick och sammanhang i ämnet.</p> <p>Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel på ett sätt som ger eleverna möjlighet till progression samt stärker elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer.</p> <p>Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel för att utveckla elevernas läsförståelse.</p> <p>Lärarna ser till att eleverna får ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen.</p> <p>Lärarna ser till att elever använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov.</p> <p>Lärarna ser till att eleverna får använda läroböcker och läromedel utanför lektionstid och uppmuntras använda dem utanför lektionstid för att befästa sina kunskaper.</p>	<p>Rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.</p> <p>Rektorn tar ansvar för att lärarna är delaktiga i valet av läroböcker och andra läromedel.</p> <p>Rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov.</p> <p>Rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder resultaten i skolans utvecklingsarbete.</p>